

Autor: Croix

V únoru tohoto roku došlo k podpisu Memoranda mezi ruským podnikem Rosněft a National Oil Production, což je libyjská národní ropná společnost. Tento dokument je všeobecnou dohodou o navázání vzájemné spolupráce v oblasti průzkumu ložisek a těžby ropy (současná úroveň těžby libyjské ropy činí 0,6 milionu barelů denně, přičemž v roce 2011 před svržením režimu Muammara Kaddáfího to bylo 1,6 miliónu). Vstup Ruska do boje o těžební práva na libyjský plyn a ropu, do kterého už jsou zapojeni všichni nejznámější giganti oboru z kontinentální Evropy, Velké Británie a Spojených států amerických, vzbudil velice nelibou reakci Západu. Britský ministr obrany Fallon se ostře ohradil vůči vstupu ruské společnosti do soutěže o libyjské ropné a plynové zdroje, když tento krok označil za ruské „testování reakce NATO.“

Ovšem ruské aktivity v Libyi jsou mnohem širší, neboť se týkají i politické a vojenské spolupráce s hlavními libyjskými mocenskými a politickými uskupeními. Rusko může

navazovat na tradici vzájemné úzké spolupráce z éry Muammara Kaddáfího a Sovětského svazu, kdy se ostatně Libye označovala jako „Velká libyjská arabská socialistická džamáhírije“ a plukovníkova „Zelená kniha“ mohla být považována za teoretickou i praktickou aplikaci arabské verze socialismu svého druhu. Ke změně došlo po rozpadu Sovětského svazu, Kaddáfí nejprve po nějakou dobu zůstával v izolaci, později se mu ji podařilo překonat a následně se orientoval téměř výhradně západním směrem. Tato libyjská orientace však byla završena proradnou intervencí Západu do vnitřních libyjských záležitostí ve fázi, kdy Američané a západní Evropané došli k závěru, že plukovníka pro přístup k tamní ropě a plynu už nepotřebují, když pro ně začal být nebezpečný svými názory a plány vyhlášenými i na půdě OSN. Jako například můžeme připomenout zamýšlený zlatý africký dinár, který by v důsledku vedl k vytvoření vlastní nezávislé měnové zóny v Africe. V krátkém sledu následovala občanská válka, „bezletová zóna“ a bombardování letouny NATO, později otevřená intervence americké námořní pěchoty v Tripolisu a ohavná veřejná vražda Kaddáfího a následný rozvrat kdysi kvetoucí bohaté země, který trvá doposud. Tento libyjský chaos je zároveň podmínkou pro udržování silného proudu migrantů z Afriky do Evropy přes Libyi a Itálii.

V této poslední souvislosti kontrastuje s Fallonovým postojem přístup italské vlády k ruským aktivitám v oblasti, který je na člena EU a NATO minimálně dvojaký. Již na podzim loňského roku se italská Renziho vláda obrátila na Moskvu, aby ta sehrála roli prostředníka mezi znepřátelenými stranami libyjského konfliktu. A to přesto, že od éry Mussoliniho nepřestala Itálie nikdy považovat Libyi za svoji doménu, což bylo narušeno pouze v období spolupráce Kaddáfího režimu se Sovětským svazem, resp. se státy RVHP (Rady vzájemné hospodářské pomoci) a Varšavské smlouvy. Snahy o uklidnění situace v Libyi jsou ze strany Západu neúspěšné. Jednak západní země nesou vinu na vytvoření stávající situace, takže jsou pro některé frakce konfliktu nepřijatelné jako garanti řešení, jednak některým z nich zřejmě tento chaos s účastí džihádistů hlásících se k tzv. Islámskému státu patrně i vyhovuje. Samotná Itálie má na splnění takového úkolu zjevně příliš slabou pozici. A to kvůli své účasti na svržení „džamáhírije“ a také z důvodu vlastní vnitřní slabosti. Itálie sice na jedné straně zoufale potřebuje zastavit příliv migrantů, zároveň však je vliv italské mafie, která má velké finanční zisky z migrační krize, a která je prorostlá do italského státu a politiky, příliš velký na to, aby se italský stát mohl pokusit o účinné zastavení této „měkké“ invaze. A velké peníze se v této záležitosti díky různým nechvalně proslulým „neziskovkám“ budou točit i nadále. Nemluvě o podivné roli Frontexu a vedení Evropské unie v probíhající migrantské krizi, která jejímu dosavadnímu průběhu napomáhá. A tak se italská vláda obrátila o pomoc k Moskvě a to i přesto, že za to sklídila velkou nevoli ze strany NATO, jehož je významným členem.

Je jasné, že Rusko nebude situaci v Libyi zkoušet urovnávat proto, aby v případě úspěchu svého jednání v této věci zkonsolidovanou zemi ponechalo dále jejímu osudu, respektive aby ji předalo plně zpět Západu. Zvláště když zde prostřednictvím Rosněfti bude mít své ekonomické zájmy a zároveň usiluje o alespoň částečné obnovení svých strategických pozic ve Středomoří. Za účelem ovlivnění současné situace jedná proto Moskva důkladně a nyní se už dá říci, že v této fázi jednání Putin se svým týmem své západní „partnery“ přehrává podobně jako předtím v Sýrii. Předně, jedná s představiteli obou hlavních mezi sebou soupeřících mocenských center v západní a východní části Libye.

Aktuálně navštívil Moskvu libyjský premiér Fájiz Saradž, který je zároveň představitelem mocenské skupiny sídlící v Tripolisu na západě Libye, tzv. vlády národní jednoty. Ve východní části země další centrum moci představuje pak v Tobrúku sídlící parlament, který odmítl tuto vládu národní jednoty, do níž byli zapojeni i islamisté. Parlament neuznává tuto vládu a ta zase parlament. Parlament jmenoval vrchním velitelem armády generála Chalífu Haftara, který se těší vážnosti u většiny ozbrojených sil, téhož, který nedávno navštívil ruskou letadlovou loď Admirál Kuzněcov vracející se ze splnění mise v Sýrii. Při této návštěvě byl realizován videohovor s ruským ministrem obrany Sergejem Šojgu.

Pokud jde o generála Haftara (jehož parlament jmenoval dodatečně dokonce maršálem vzhledem k jeho zásluhám v boji s islamisty), který se na jednáních se zástupci Ruska obejde bez tlumočnicků díky vlastní dostačující ruštině, jde o muže, který v roce 1969 společně s Kaddáfím svrhl režim krále Idríse v Libyi. Studoval také na jedné sovětské vojenské akademii. Do libyjsko – čadské války v roce 1987 si byli s Kaddáfím velmi blízcí, Haftar byl velitelem ozbrojených sil. Po porážce v této válce možná posloužil Kaddáfimu jako obětní beránek, každopádně Kaddáfí se ho zřekl a Haftar, který to chápal jako zradu, posléze odešel do USA, kde zůstal až do svého návratu do Libye v roce 2011. Válka s Čadem byla první válkou, ve které byly hromadně použity (na straně Čadu) terénní pickupy s kulomety a protitankovou výzbrojí, které způsobily značné ztráty libyjské armádě včetně mnoha zničených tanků.

Po vstupu do konfliktu v roce 2011 se Haftar postavil proti islamistickým uskupením. Tím je dán i jeho vztah s parlamentem v Tobrúku, neboť ve vládě v Tripolisu dosazené *de facto* Západem a doporučené OSN jsou islamisté zastoupeni, jak bylo zmíněno výše.

V současné libyjské armádě má Haftar velkou přirozenou autoritu a dokázal vytlačit Islámský stát z rozsáhlých území včetně ropných polí. Již v roce 2016 dvakrát navštívil Moskvu a jednal s ministrem zahraničí Sergejem Lavrovem, ministrem obrany Sergejem Šojgu a s vysokými představiteli ruské armády a vojensko – průmyslového komplexu.

V Moskvě jednal také Haftarův zvláštní vyslanec Al Badri a v prosinci 2016 i předseda tobrúckého parlamentu Salech, který přiznal veřejně, že armáda a parlament mají zájem o dodávky ruských zbraní.

Není proto divu, že se Západ začíná obávat toho, že ruské angažmá může v Libyi výhledově dosáhnout podobných úspěchů jako předtím v Sýrii – stát se mezinárodním politickým triumfem Ruska a popřípadě vést i ke zřízení ruské námořní základny v Libyi.

V každém případě, Rusko se snaží svůj vliv ve Středomoří dále strategicky posílit. Do jaké míry bude Putinův tým úspěšný, to se ukáže už v bližší budoucnosti, patrně již v průběhu roku 2017. Oproti dominantním trendům určujícím vývoj v Libyi především v letech 2011 – 2015 již došlo ke zřejmým změnám, které se do značné míry opírají o zvyšující se zapojení Ruska do událostí odehrávajících se v této severoafrické zemi. Konsolidace situace v Libyi za ruského přispění by mohla proběhnout například cestou další podpory generála Haftara, armády a parlamentu sídlícího v Tobrúku, což by vedlo k eliminaci vlivu islamistů obecně

v Libyi a speciálně pak v tripoliské vládě, která by následně dokázala najít kompromis a smír s parlamentem. Předpokladem jsou ovšem také ústupky západních zemí, především Spojených států, z jejich pozic a stanovisek prosazovaných dosud v Libyi, dohodnuté s Ruskem v rámci změn doprovázejících začínající přechod od unipolárního světa k multipolárnímu. V případě Libye bude výsledný stav silně kompromisní, úplné obnovení modelu vnitřního uspořádání a vzájemných vztahů z dob existence Sovětského svazu již není možné.

Většina libyjské společnosti bude navždy vzpomínat na plukovníkovu éru po zkušenosti z posledních let. Proto by tvář takového kompromisu – možná spíše konsenzu – mohl být Kaddáfího syn Sajf Islam, odsouzený původně k trestu smrti, v dubnu 2016 však omilostněný parlamentem a následně propuštěný i z vězení, který se již nechal slyšet v médiích, že si přeje přispět k usmíření v Libyi. Byl by vhodným představitelem státu minimálně po dobu nějakého přechodného období s mocným Haftarem za zády či v nějakém tandemu, neboť vnitřní zárukou stability bude nakonec armáda, nikoliv nějaká liberální vláda rádobý západního typu, nebo dokonce vláda pod vlivem islamistů. Tuto roli libyjské armádě ostatně už přisoudili koncem 60. let minulého století právě Muammar Kaddáfí a Chalífa Haftar.

Analýza **V Libyi se mění situace** vyšla na stránkách Kaliyuga 3. března 2017.